

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä laiksi äitiysrahan määrästä vuonna 1985

Eduskunta on 5 päivänä lokakuuta 1984 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 189 laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä laiksi äitiysrahan määrästä vuonna 1985.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut myös käsiteltäväkseen eduskunnan 24 päivänä helmikuuta 1984 valiokuntaan lähettämän ed. Puolanteen ym. lakialoitteen n:o 12 laiksi sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta ja 26 päivänä lokakuuta 1984 valiokuntaan lähettämän ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 89 laiksi sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina osastopäällikkö Pekka Ojala ja hallitussihteeri Marja-Liisa Kotisaari sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettipäällikkö Juhani Korpela valtiovarainministeriöstä, vs. osastopäällikkö Arto Niemi lääkintöhallituksesta, oikeustieteen kandidaatti Johan Åström Suomen Työnantajain Keskusliitosta, filosofian kandidaatti Veikko Savela Liiketyönantajain Keskusliitosta, toimitsija Raili Kõninki Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, tutkimussihteeri Martti Luukko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaalisihteeri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiain sihteeri Kai Libäck Akavasta, agronomi Raimo Tammilehto Maataloustuottajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Santero Kujala Suomen Teollisuuslääketieteen yhdistyksestä, puheenjohtaja Lauri Koivusalo ja toiminnanjohtaja Helmi Leinonen Munuaistautiliitosta sekä toimittaja Kaarina Alanen. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan sairausvakuutuksen omakustannuksia muutettavaksi siten, että omavastuu olisi lääkärin määräämästä tutkimuksesta ja hoidosta 30 markkaa, lääkkeistä 30 markkaa sekä yhdensuuntaisesta matkasta 20 markkaa. Lisäksi työterveyshuollon kustan-

nuksista korvattaisiin puolet. Äitiysrahan tason korottamista lykättäisiin edelleen vuonna 1985.

Lakialoitteessa n:o 12 ehdotetaan tarkistettavaksi päivärahojen määrään vaikuttavia markkamääriä ja poistettavaksi eräät päivärahan suuruuteen vaikuttavat markkamäärät.

Lakialoitteessa n:o 89 ehdotetaan, että vähimmäispäiväraha korotettaisiin 50 markkaan ja korkein vakuutetulle maksettava päiväraha rajoitettaisiin 300 markaksi.

Matkakustannuksilla on suuri merkitys vakuutetun kustannuksiin. Tästä syystä valiokunta ei pidä perusteltuna hallituksen esityksen suurista matkakustannusten omavastuun korotusta, vaan on alentanut sen 17 markaksi.

Sosiaalivaliokunnan saaman selvityksen mukaan aiheutuu hoitoa sarjana annettaessa vakuutetulle erityisen suuria kustannuksia. Tämä korostuu niissä tapauksissa, joissa aikaisemmin invalidihuoltona maksetut kustannukset on siirretty sairausvakuutuksen piiriin. Tästä syystä valiokunta on pitänyt tarpeellisenä muuttaa sairausvakuutuslain 10 §:ää myös siinä suhteessa, että asetuksella tarkemmin säädettävissä tapauksissa, joissa hoito on katsottava sarjana annetuksi, korvataan vakuutetulle matkakustannukset paitsi yksittäisen matkan ylittäessä omavastuurajan myös muulta osalta kokonaan silloin kun vakuutetun kustannukset ylittävät 100 markkaa. Valiokunnan käsityksen mukaan hoitosarja on 2—15 hoitokertaa. Uudesta sarjana annetusta hoidosta tulee vakuutetun kustannettavaksi uusi omavastuu. Omavastuuraja tulee sovellettavaksi myös niissä tapauksissa, joissa yksittäisen matkan kustannus jää alle omavastuusuuden, mutta sarjana annettujen hoitojen matkakustannukset useammasta matkasta yhteensä nousevat säädettyä markkamäärää suuremmiksi.

Valiokunta ei myöskään saamansa selvityksen perusteella pidä tarkoituksenmukaisena, että työterveyshuollon kustannusten korvausta alennetaan siinä määrin kuin hallitus esittää. Työter-

veyshuollon antamien palvelusten ja sen harjoittamisen työstä johtuvia terveysvaaroja ehkäisevän toiminnan turvaamiseksi valiokunta ehdottaa sairausvakuutuslain 29 a §:ää muutettavaksi siten, että korvaus on 55 prosenttia kustannuksista.

Sosiaalivaliokunta katsoo, että sosiaaliturvajärjestelmäämme tulee kehittää pitkäjänteisesti sen alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti ja välttää käyttämästä sitä suhdanne- tai budjettipoliittisena välineenä. Sosiaalivaliokunta kiirehtii invalii-

dihuoltolain kokonaisuudistusta sekä pitää lääkekorvausjärjestelmän uudistamista tärkeänä.

Edellä esitetyn perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 29 a §:n 1 momentti sekä väliaikaisesti 9 §,

sellaisina kuin ne ovat 8 §:n 1 momentti, 9 § ja 10 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83) sekä 29 a §:n 1 momentti 29 päivänä syyskuuta 1978 annetussa laissa (745/78), näin kuuluviksi:

8 ja 9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 §

Lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön käynnistä potilaan luona johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne yhteen suuntaan tapahtuvaa matkaa kohti ylittävät 17 markkaa. Sama koskee vakuutetun lääkärissä, sairaanhoitolaitoksessa, laboratorio- ja röntgenlaitoksessa tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luona käynnistä aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista. *Lääkärin määräämistä sarjana annettavasta hoidosta johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle lisäksi kokonaan siltä osin kuin ne ylittävät 100 mark-*

kaa. Asetuksella säädetään, milloin hoito on katsottava sarjana annettavaksi.

29 a §

Valtioneuvosto vahvistaa perusteet, joiden mukaan 29 §:n 1—3 momentissa tarkoitetuista kustannuksista korvataan 55 prosenttia siten kuin kansaneläkelaitos tarkemmin määrää. Ennen perusteiden vahvistamista on työterveyshuoltolain 8 §:ssä tarkoitettulle neuvottelukunnalle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen asiasta.

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteet n:ot 12 ja 89 hylättäisiin.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1984

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen, Ikonen, H. Kempainen, Könkkölä, P. Leppä-

nen, Lipponen, Louvo, Nordman, Paavilainen, Rantanen, Raudaskoski ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsenet Eklund, Törnqvist ja Vihriälä.

Vastalauseita

I

Valiokunnan enemmistö on vähäisin muutoksin hyväksynyt hallituksen esityksen sairausvakuutuksen omavastuiden korottamisesta ja äitiysrahan 10 prosenttiyksikön alentamisen jatkamisesta vielä vuonna 1985 (HE 189/1984 vp.) SKDL:n eduskuntaryhmä ei hyväksy ehdotettuja toimenpiteitä.

Hallitus perustelee sairausvakuutuksen omavastuiden korottamista sairausvakuutusmenojen vähentämisellä, vaikka omavastuita korotettiin juuri kuluvaan vuoteen alusta. Sosiaalivaliokunnan enemmistön hyväksymässä muodossa esitys merkitsee lääke-, tutkimus- ja hoitokustannusten osalta 50 %:n korotusta. Matkakustannustenkin osalta korjauksista huolimatta omavastuuosuutta korotetaan. Kun jo vuoden 1984 alusta tapahtuneet korotukset olivat varsin suuria, kasvattaa lakiehdotus edelleen huomattavasti vakuutetulle säilytettyä räsistystä. Sairauden aiheuttamien kustannusten säilyttäminen enenevässä määrin asianomaisen itsensä kannettavaksi on SKDL:n käsityksen mukaan takaperoina. Nykyisen hallituksen aikana on myös verotuksen sairauskuluvähennyksen omavastuuosuuden kautta sairauskuluja lisätty. Esitys merkitsee myös koko sairausvakuutusjärjestelmän uhkaavaa romutusta, sillä omavastuuosuuden korotus pudottaa 100 tavallista laboratoriokoetta ja huomattavan joukon tavallisia lääkkeitä kokonaan korvauksen piiristä.

SKDL:n eduskuntaryhmän lakialoitteen (LA 89/1984 vp.) mukaisesti ehdotamme, että sairausvakuutuksen alin päiväraha korotettaisiin 50 markkaan ja että päivärahoille asetettaisiin markkamääräinen katto, 300 markkaa. Mielestämme tulositonnaiseen sosiaaliturvaan liittyvät epäkohdat vaativat korjausta.

Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus äitiysrahan maksamisesta edelleenkin vuonna 1985 ensimmäisten 100 päivän jälkeen 10 prosenttiyksiköllä alennettuna. Korostamme, että äitiysrahan säätäminen SOVE-uudistuksen yhteydessä hallituksen esittämän 70 %:n sijasta 80 %:ksi palkasta tapahtui eduskunnan päätöksellä. Tämän muutoksen hallitus pyrkii nyt mitätöimään ehdottamalla vuosittain 10 prosenttiyksikön alennuksen jatkamista.

SKDL:n eduskuntaryhmän mielestä lakiehdotus äitiysrahan määrästä tulisi hylätä tai äänestää lepäämään yli vaalien. Ellei ehdottamiimme muutoksia sairausvakuutuslakiin hyväksytä, tulee SKDL ehdottamaan myös ko. lain muutosehdotuksen hylkäämistä ja yli vaalien äänestämistä. Ehdotammekin,

*että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hylättäisiin ja
että ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta (poist.)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (poist.) 10 §:n 1 momentti ja 16 §:n 1 momentti (poist.),

sellaisina kuin ne ovat (poist.) 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83) (poist.), näin kuuluviksi:

8 ja 9 §
(Poist.)

10 §

Lääkäriin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön käynnistä potilaan luona johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne yhteen suuntaan tapahtuvaa matkaa kohti ylittävät 15 mark-

kaa. Sama koskee vakuutetun lääkärissä, sairaanhoitolaitoksessa, laboratorio- ja röntgenlaitoksessa tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luona käynnistä aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista. Lääkäriin määräämästä sarjana annettavasta hoidosta johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle lisäksi kokonaan siltä osin kuin ne ylittävät 40 markkaa.

Asetuksella säädetään, milloin hoito on katsottava sarjana annettavaksi.

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäiväraha 50 markkaa lisättyä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa, asetuksella säädettyinä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmasosasta, kuitenkin vähintään 80 prosenttia työtulojen kolmasosasta, jos työtulot eivät ylitä 75 000 markkaa. Jos työtulot ylittävät 75 000 markkaa, päivärahan määrä on 80 prosenttia 75 000 markan kolmasosasta lisättyä 50 prosentilla 75 000 markkaa ylittävän osan kolmasosasta. Jos työtulot ylittävät 120 000 markkaa, päivärahan määrä 120 000 markkaa

ylittävältä osalta on 30 prosenttia 120 000 markkaa ylittävän osan kolmasosasta. Korkein päivärahan määrä on kuitenkin 300 markkaa. Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

29 a § (Poist.)

Voimaantulosäännös

- (1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
- (2 mom. kuten valiokunnan mietinnön 3 mom.)
- (3 mom. poist.)

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1984

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

II

Hallitus esittää sairauskustannusten korotuksia sekä yksityisille kansalaisille että työnantajille, jotka ovat järjestäneet työterveyshuoltoa työntekijöilleen. Samoin hallitus esittää jatkettavaksi äitiysrahan tason leikkauksia. Emme voi hyväksyä näitä heikennyksiä.

Hallitus on perustellut vuosittaisia tutkimus-, hoito-, lääke- ja matkakustannusten omavastuuosuuksien korotuksia sairausvakuutuksen menojen vähentämistarpeella. Kokoomus on ollut pienten omavastuuosuuksien kannalla, mutta tällaisia korotuksia emme voi hyväksyä. Jos näin suuria korotuksia tehdään, tulisi samalla korottaa tulo- ja varallisuusverolain puolella sairauskuluvähennystä ja tarkistaa sairausvakuutuksen palautustaksoja. Sen vuoksi nämä omavastuuosuuksien korotukset aiheuttavat vain heikennyksiä kansalaisten sairauskorvauksiin. Omavastuuosuuksien korotuksista kärsivät eniten ne, joilla on suuret sairauskulumenot muutoinkin. Rahan arvon alentuminen edellyttäisi korkeintaan 7 prosentin korotusta eikä hallituksen esittämää 30—50 prosenttia.

Hallitus esittää myös työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvausosuutta alennettavaksi 60 prosentista 50 prosenttiin. Tällaisia heikennyksiä ei tulisi tehdä, suoritavathan työnantajat huomattavan osan yleiselle

terveydenhuollolle kuuluvia tehtäviä. Vaarana on, että työnantajat joutuvat harkitsemaan vapaaehtoisen työterveyshuollon supistamista, mikä puolestaan aiheuttaa paineita kunnallisiin terveyskeskuksiin, joilla jo nykyisellään on useissa tapauksissa vaikeuksia selviytyä niille osoitetuilla resursseilla tehtävistään. Nykyinen korvaustaso tulisi ehdottomasti säilyttää. Esitetty muutos heikentäisi työnantajien mahdollisuuksia tarjota työntekijöilleen niin ennalta ehkäiseviä terveyspalveluja kuin sairauden hoitoon liittyviä palveluja.

Hallitus esittää myös jälleen kerran äitiysrahan maksamista sairausvakuutuslain 16 §:ssä mainitun prosenttiluvun 80 sijasta 70-prosenttisena. Päivärahaleikkausten tulorajoihin ei esitetä inflaatiotarkistusta lainkaan.

Äitiyspäivärahan leikkaus ja prosenttiosuuden alentaminen ovat vastoin vakuutusperiaatetta ja sove-uudistuksessa päätettyä. Esitys on myös perhepoliittisesti arveluttava; koska lainmuutoksen johdosta säästyvät varat on tarkoitus ohjata uuden kotihoidontuen maksatukseen.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta (poist.)

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (poist.) 10 §:n 1 momentti ja 16 §:n 1 momentti

sellaisina kuin ne ovat (poist.) 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1119/83) (poist.) näin kuuluviksi:

8 ja 9 §
(Poist.)

10 §

Lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön käynnistä potilaan luona johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne yhteen suuntaan tapahtuvaa matkaa kohti ylittävät 15 markkaa. Sama koskee vakuutetun lääkäriissä, sairaanhoidolaitoksessa, laboratorio- ja röntgenlaitoksessa tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luona käynnistä aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista. Lääkärin määräamästä sarjana annettavasta hoidosta johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle lisäksi kokonaan siltä osin kuin ne ylittävät 100 markkaa. Asetuksella säädetään, milloin hoito on katsottava sarjana annettavaksi.

mäispäiväraha, 38 markkaa lisättynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksella, asetuksella säädettyinä kalenterivuotena, todettujen työtulojen kolmasosasta, jos työtulot eivät ylitä 81 000 markkaa. Jos työtulot ylittävät 81 000 markkaa, päivärahan määrä on 80 prosenttia 81 000 markkan kolmasosasta lisättynä 50 prosentilla 81 000 markkaa ylittävän osan kolmasosasta. Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

29 a §
(Poist.)

Voimaantulosäännös

- (1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnön 3 mom.)
(3 mom. poist.)

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähim-

Edelleen ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä toinen lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1984

Saara Mikkola

Anna-Kaarina Louvo

III

Sairausvakuutuksen omavastuuosuuksia ei minun käsitykseni mukaan tulisi nostaa nyt lainkaan, koska korotukset olivat viime vuonna niin suuret.

Pitkäaikaissairaiden hoitosarjojen osalle omavastuun tulee olla 40 mk eikä 100 mk.

10 §

Lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön käynnistä potilaan luona johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne yhteen suuntaan tapahtuvaa matkaa kohti ylittävät 15 markkaa. Sama koskee vakuutetun lääkärissä, sairaanhoitolaitoksessa, laboratorio- ja röntgenlaitoksessa tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saa-

Valiokunnan olisi tullut edellyttää invalidi-huoltolain pikaista saamista eduskuntaan.

Edellä mainittuun viitaten ehdotan,

että lain 10 § kuuluu:

neen henkilön luona käynnistä aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista. Lääkärin määräämästä sarjana annettavasta hoidosta johtuvat matkakustannukset korvataan vakuutetulle lisäksi kokonaan siltä osin kuin ne ylittävät 40 markkaa. Asetuksella säädetään, milloin hoito on katsottava sarjana annettavaksi.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1984

Kalle Könkkölä